

1

2

3

4

Kdaj so se letos vrnil prve selivke

// Eva Vukelič

1: Prvo kukavico so mladi ornitologi opazili že v času zimskega tabora v Škocjanskem zatoku februarja! foto: Miha Krofel

2: V Notranjskem regijskem parku so poskušali navdušiti otroke in učence za opazovanje prihoda ptic selivk s pripravo plakatov za beleženje opazanih posameznih vrst ptic.

Tudi letos smo sodelovali v preprosti raziskavi Pomlad prihaja! (ang. Spring Alive!), ki jo opravlja BirdLife International, svetovna zveza za varstvo ptic. Gre za vsakoletno beleženje prvih opazovanj kmečke lastovke (*Hirundo rustica*), bele štorcklje (*Ciconia ciconia*), kukavice (*Cuculus canorus*) in hudournika (*Apus apus*) na spletni strani www.springalive.net. Poleg množičnega spremljanja vračanja selivk v Evropo je namen akcije tudi spodbujanje mladih k opazovanju in zavedanju narave.

Opazovanja po vsej Evropi

Od februarja do junija letos smo v 37 evropskih državah spremljali, kdaj se bodo ptice vrnil iz svojih prezimovališč. Skupaj smo zbrali več kot 56.000 opazovanj! Najprej smo opazili bele štorcklje. Nekatere sploh niso zapustile Evrope. Sledile so lastovke, kukavice in nazadnje hudourniki. Čeprav so bila letos prva opazovanja selivk zgodnejša kot lani, pa se je večina ptic pojavila kasneje kot prejšnja leta.

Oboje je lahko povezano z vremenskimi razmerami. Letos se je pomlad sicer začela zgodaj, a so bila vmes precej hladna obdobja, kar lahko zadrži prihod selivk. Šele z vsakoletnim spremljanjem njihovega prihoda pa bomo lahko ugotovili, ali je spomladanski prihod ptic selivk kakor koli povezan s podnebnimi spremembami.

država	št. opazovanj
Italija	15.367
Rusija	9.640
Poljska	9.245
Irska	8.071
Latvija	2.884
Belorusija	2.285
Estonija	1.270
Ukrajina	1.127
Slovenija	1.075
Bolgarija	1.015
preostale države	4.284
skupaj	56.263

Tabela: Deset v opazovanju najbolj prizadevnih držav v Evropi

Kako smo opazovali selivke v Sloveniji

Nekatere bele štorcklje so zimo preživele tudi v Sloveniji. Od tod zgodnji podatek o prvi štorcklji 11. januarja v Podravju. Bolj množično smo jih začeli videti konec marca. Prva kmečka lastovka je bila zabeležena 4. marca na Obali. Proti koncu meseca pa je bilo vedno več opazovanj tudi iz notranjosti Slovenije. Prvo kukavico so mladi ornitologi opazili že v času zimskega tabora v Škocjanskem zatoku dne 28. februarja! Večina pa so jih prvič slišali šele od začetka aprila dalje. Hudournike kljub razširjenosti v mestih pri nas še precej slabo poznamo. Tako je bila verjetno marsikatera lastovka po pomoti preimenovana v hudournika. Prvo zanesljivo opazovanje je bilo tako zabeleženo 1. aprila na Goriškem, večkrat pa so jih opazovali šele konec aprila.

Kot je razvidno iz tabel, smo iz Slovenije prispevali kar precej opazovanj. Velik delež gre na račun sodelovanja Notranjskega regijskega parka in njihove mreže šol in vrtcev. Poleg notranjskih šol so pri opazovanju sodelovali tudi učenci in učitelji OŠ

F. S. Finžgarja Lesce, OŠ Borisa Kidriča Kidričevo, OŠ Cankova, OŠ Ljubecna, OŠ Brezovica pri Ljubljani, OŠ Božidarja Jakca Ljubljana, Gimnazija Brežice in Vrtec Bevke ter številni posamezniki. Vsem skupaj smo hvaležni za vsak posamezen prispevek in upamo, da bomo naslednjo pomlad spet skupaj nestrpno pričakovali prihod selivk v naše kraje. Izdajo gradiva v slovenščini nam je omogočil RSPB, Britanski partner BirdLife International.

Opazovanje ptic selivk v mreži šol in vrtcev Notranjskega regijskega parka

// Meta Vončina Gnezda

Otroci in mladostniki se dandanes čedalje bolj oddaljujejo od narave in vse več časa preživijo doma pred televizijo ali za računalnikom, večina pa jih skorajda niti ne zna več opazovati narave. V Notranjskem regijskem parku smo zato že drugič poskušali navdušiti otroke in učence za opazovanje prihoda ptic selivk v okviru DOPPS-ove raziskave Pomlad prihaja. Glede na to, da je bil že lansko leto odziv na našo pobudo k sodelovanju pri opazovanju prihoda selivk zelo velik, smo se letos na izvedbo te akcije še posebno pripravili. V ta namen smo pripravili plakate s fotografijami bele štorcklje (*Ciconia ciconia*), kmečke lastovke (*Hirundo rustica*), hudournika (*Apus apus*) in kukavice (*Cuculus canorus*) ter tabelo za vnašanje prvih letošnjih opazanj posameznih vrst ptic. Izpolnjeni plakati so tako na koncu vključevali imena in priimke opazovalcev ter kraje in datume njihovih prvih opazanj posameznih vrst ptic. Učitelje in vzgojitelje iz mreže šol in vrtcev Notranjskega regijskega parka smo pred začetkom akcije obvestili o pripravljenih plakatih z pomočjo pri opazovanju prihoda ptic selivk in jih seznanili z raziskavo Pomlad prihaja. Predstavili smo jim tudi glavni namen teh plakatov, in sicer, da bi mlade in tudi njihove starše motivirali, da bi se čim večkrat odpravili v naravo, jo čim bolj doživeli in se jo naučili pozorno opazovati. Za otroke v vrtcu smo izdelali njihovi starosti prilagojene plakate, v katere vzgojiteljice niso vpisovale datumov in krajev opazovanj, temveč so vsakemu otroku, ki je opazil določeno vrsto ptice, dale poleg njegovega imena žig. Seveda so otroci želeli kar čim hitreje dobiti vse štiri žige, zaradi česar so jih morali starši pogosto voziti v naravo in skupaj z njimi dobro opazovati in poslušati.

Naš namen je bil vsekakor dosežen. Vzgojiteljice in učiteljice so povedale, da so otroci in učenci veliko govorili o svojih opazovanjih. Pa ne samo to, mladi so tudi po prvem opazovanju selivk še naprej z zanimanjem opazovali ptice in dogajanja v zvezi z njimi. Tako so se na primer vedno znova vračali k hiši v Martinjaku, na kateri gnezdi par štorckelj in skrbno opazovali, kaj delata štorcklji in kaj se dogaja v gnezdu. Štorcklji v Martinjaku so hodili gledat celo učenci iz Cerknice in še bolj oddaljenih Begunj. Po zapisanih vtisih sodeč so učenci tudi budno pazili, kdaj se bodo k njim vrnil kmečke lastovke in si zapisali vtise o svojih prvih srečanjih, nato pa so dogajanja okrog gnezd še naprej redno spremljali. Tudi prvo oglašanje kukavice je marsikateremu mlademu letos ostalo v spominu kot posebno doživetje. Marsikdo pa se je naučil razlikovati med kmečko in mestno lastovko (*Delichon urbicum*) ter hudournikom.

Tudi število zabeleženih opazovanj v mreži šol in vrtcev Parke ni majhno. Na plakatih je bilo skupno zabeleženih 233 opazovanj bele štorcklje, 254 opazovanj kmečke lastovke, 173 opazovanj (slišanj) kukavice ter 93 opazovanj hudournika. V naši akciji so sodelovali učenci nižjih razredov Osnovne šole Notranjski odred Cerknica ter njenih podružnic v Begunjah in Grahovem, učenci nižjih razredov OŠ Jožeta Krajca Rakek, OŠ heroja Janeza Hribarja Stari trg, OŠ Toneta Šraja Aljoše Nova vas ter starejši otroci iz Vrtca Martin Krpan Cerknica.

Zaključim lahko, da je bila akcija Notranjskega regijskega parka z izdelavo plakatov "Opazujmo prihod prvih selivk" zelo uspešna tako po odzivu mladih in njihovih staršev ter učiteljev nanjo kot tudi po številu opazovanj. Plakati so bili uspešen didaktični pripomoček pri popestritvi šolskega vsakdana, mladi pa so z njimi dobili motivacijo za natančnejše opazovanje in doživljanje narave. ●

3: Po slikah in zapisanih vtisih sodeč so učenci tudi budno pazili, kdaj se bodo k njim vrnil selivke.

4: V raziskavi Pomlad prihaja! smo ugotovili, da so nekatere bele štorcklje (*Ciconia ciconia*) zimo preživele v Sloveniji. Od tod zgodnji podatek o prvi štorcklji 11. januarja v Podravju. Bolj množično pa smo jih začeli videti konec marca. foto: Urška Satler

Tabela: Število prvih opazovanj selivk v Sloveniji